

STUDI OFFERTI A ALDO VALLONE, LETTERATURE E STORIA MERIDIONALE, 2 cilt, toplam 959 sayfa. *FILOLOGIA E CRITICA DAN- TESCA*, 1 cilt, 658 sayfa (Aldo Vallone'ye Armağan Edilen İncelemeler. Güney Edebiyatı ve Tarihi. Dante Üzerine Yapılmış Dilbilim Çalışmaları ve Eleştiriler). Bütün ciltler, Floransa (Firenze) şehrindeki Leo S. Olschki Yayınevi tarafından çıkarılmıştır. Serinin adı: Biblioteca dell' "Archivum Romanicum". No. 214 ve 224. Neşir yılı 1989.

Armağan eserler son derece kıymetli birer kılavuzdur. Ömrünün belirli bir evresini tamamlayan bilim ve fikir adamları için çıkarılan bu tip eserler, o kişinin çalışmaları kadar o ülkede ilmî çalışmalara, kitaba, kültür hareketlerine verilen ehemmiyeti de beraberinde aktettirir. Bir ilim adamının nasıl yetiştiği, içinde bulunduğu ortam, tahsil hayatı, ilim dünyasına ilk adımını attuktan sonraki çalışmaları, olgunluk evresi ve hepsinden önemlisi ülkesine kazandırdığı etkinlik çeşitli yönleriyle aydınlatılır. Böyle bir kişi için hazırlanan kitap çok güzel kağıda, fevkalâde bir baskı tekniği ve güzelliği ile hazırlanır. Adlarına armağan eser çıkarılan kişiler hakkında yakın geçmiş bir zamanda kaynakça hazırlandı ise de bitirildiğine şahit olmadım. Şimdilik bunu bir kenara bırakıp İtalya ve İtalyanların bu alandaki başarılarına ve şimdi elimde bulunan bir kitap vesilesiyle bu başarıya bir kere daha eğilmek istedim. Yukarıda belirttiğim bütün meziyetleri içeren böyle bir başarılı eser üzerinde durmak mümkün değildir.

Adına armağan eser çıkarılan Aldo Vallone, memleketinde doğup büyüdüğü yöre ve millî edebiyat hakkındaki çalışmaları ile çok yönlü çalışmalarından başka, en büyük başarısı, değil İtalya fakat gelmiş geçmiş en büyük şairler arasında daima ismi en başta bulunan ve hakkında yapılan çalışmalara ayrıca değinmek istediğim Dante Alighieri üzerine yaptığı çalışmaları ile tanınmıştır. 1947 yılında başladığı çalışmalarında her bir evrede kendisini yenileyen ve hatta olgunlaştıran Aldo Vallone 1981 yılında bu şair hakkındaki çalışmalarını binyüz sayfayı geçen iki büyük cilt halinde topladıktan başka gene de yetinmemiş, bu kitap için tam bir tanıtma yazısı için daktiloya oturduğum sırada bile Dante üzerine yeni bir kitap daha çıkarmıştır. Bu şair için çıkarılan bir derginin de yöneticisi olan Profesör A. Vallone, aktif yaşamını birbirinden değerli eserlerle sürdürmesi yanında şimdi toplamı üç cilt ve sayfa sayısı binaltıyüze erişen bir armağan ile taçlandırılmıştır. Bizim kültürümüz için yabancı olan bu tabir, üniversitelerde kullanılan akademik cübbeden ayrı olarak, bir ilim adamına tevcih edilen soyut bir kavram olarak yorumlanmalıdır.

Eserin en değerli kısmı muhakkak Dante için hazırlanan araştırmaların bulunduğu cilttir. İtalyanlar millî olduğu kadar yarattığı etki ile belirli bir evrensellik kazanmış şairleri için her gün denilecek kısa bir zaman içinde çok sayıda eser yayınlamak yanında, eserin nâşiri olan Leo S. Olschki kitabevi de asırlık bir geleneği sürdürmek için bu eseri üstlenmiştir. Ayrıca müellifin çok sayıda Dante üzerine yazdığı eseri de neşretmiştir. Bu eserler arasında en önemlileri muhakkak ki belirli yüzyıllar içinde Dante için kaleme alınan eserlerin tahlilini içeren ciltlerdir. Avrupa âlimleri içlerinden yetişen fikir ve ilim adamlarının eserlerini ve etkinliklerini muhtelif zamanlarda her bir satırına değer verip geçen zaman zarfında uğradığı gelişmeleri incelerler. İtalya kendi içinden yetişen Dante Alighieri, Giovanni Boccaccio, Francesco Petrarca, Alessandro Manzoni hakkında özel kuruluşlar meydana getirip

eserlerin millî neşrini gerçekleştirmekle birlikte içinde yetiştikleri ortamı, siyasî havayı, devirlerindeki siyasal yapıları hep ince elemektedirler. Bu saydığım çok tanınmışlardan başka ikinci derecede görünmekle beraber belirli etkinlikleri olan kişileri de belirli yıllarında eserlerini inceleyip hakkında kitaplar ve ciddi makaleler çıkararak kutlarlar. Yakın bir geçmişte, Pinokyo adlı çocuk kahramanının yazarı Carlo Collodi üzerine eserler çıkardılar. Dante üzerine yapılan çalışmaları bir başka tanıtma yazımda ele almayı plânlayıp, Aldo Vallone üzerine tekrar dönecek olursak müellifin her bir satır değil fakat her bir kelimenin bile değerini vererek hazırladığı Dante üzerine çalışmalarını yıllardan beri olgunlaştırdı. Bununla ilgili kaynakça çalışması ve tahlil ilk sayfalarda bulunmaktadır (s.1-9, "Gli studi danteschi di Aldo Vallone"). Böyle bir çalışma daha önce de hazırlanmıştı [Renzo Frattaolo, "Dante e la critica dantesca negli studi di Aldo Vallone" *Accademie e Biblioteche d'Italia*, LII/1 (Gennaio-Febbraio 1984) s.3-23]. Fakat gene de müellifin çalışmalarını yansıtmaktan uzak bir derleme olarak hemen eskime tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Çünkü her derleme kendi zamanı açısından kullanışlı olduğu için araştırmacıların dikkatlerini üzerine toplaması yanında belirli bir devrin kültür çalışmalarının da delili olarak kalacaktır. Aldo Vallone'nin Dante Alighieri üzerine çalışmaları 1985-1987 yıllarında İlahî Komedyada adlı esere yazdığı geniş tanıtıcı notlarla en üst düzeye erişmiştir. İtalyanlar Dante Alighieri'nin büyük eserini okullarında örnek metin olarak okuttukları için yayınlar geniş bir alıcı ve okur kitlesini her zaman için bulur. Okullardaki öğretmen ve idareciler en iyi metni seçmek yarışına girişirler. A. Vallone de böyle bir alanda pay sahibi olurken iki büyük cilt halinde "*Storia della critica dantesca dal XIV al XX secolo*" (14. asırdan 20. asra kadar Dante üzerine yapılan eleştirilerin tarihi, Milano 1981) başlığı altında çıkardı ve bu ciltlerde her ne kadar daha önceden çıkan yazılarını biraraya getirmiş görünmekle beraber, başta yeni ve görmediği kayıtları yeniden derlemek yanında, çoğu satırları yeni baştan kaleme aldı. Bu başarısı Dante üzerine çıkan özel dergilerden biri olan *L'Alighieri* adlı süreli yayının başında olmasından da kaynaklanır. Bu dergiyi bazen tek başına doldurması yanında yeni araştırmalara da her zaman için yer verir. Dante'nin İlahî Komedyada dışındaki eserleri ülkemizde rağbet görmemiş olduğu için müellifin sair eserler için kaleme aldıklarına değinmeyi yerinde görmedim. Elimizdeki kitaba verilen yazılar arasında: Dante'nin Komedyası'nın muhtelif yönleri, eserleri üzerine yapılan çalışmalar daha ağırlıklı bulunmaktadır. Müellifin dost ve meslektaşlarından otuz kadarı onun bu anlamlı yönüne katkıda bulunmuşlardır. Bunlar arasında konu etmek istediğim, s.33-59 arasındaki, Dante'nin tuhafıklar dolu mısralarından biri olan "Pape satan, pape satan, aleppe" Cehennem kısmının VII. Kanto'nun birinci mısraı üzerine hazırlanan çalışmadır. Bu kelimelerin anlamı üzerinde tefsirciler asırlardan, hatta daha Giovanni Boccaccio zamanından, beri çeşitli öneriler ileri sürmüşler ve her biri tereddütle karşılanmıştır. Hatta bazı araştırmacılar buradaki sözcüklerin Arapçadan geldiğini ve "Bâb üs Şeytan, Bab üs Şeytan, Alebbi (Şeytanın kapısı, Şeytan'ın kapısıdır, dur)" anlamına geldiği üzerine bir nazariye ileri sürmüşler ise de İslâm dünyasına soğuk bakan araştırmacılar ile Arapça bilmeyenler en küçük bir ihtimali bile dikkate almadan sert bir şekilde karşı çıkmışlar ve kaynağını eski Musevilik kalıntıları arasında aramışlardır. Bu çalışma da bunlardan birisidir. Fakat A.Vallone bir bilim adamına yakışan bir şekilde Dante'nin İslâm âleminde esinlendiğine dair araştırmalara eserinde yer verdi (*La critica dantesca del Novecento*, Firenze 1976, s.109-114). Değerli doğubilim ustası Francesco Gabrieli, hemşehrisi olan Vallone'nin bu çalışmasına Dante'nin Kanto'larından birisini açıklamakla katılmıştır (s.129-140).

Armağan eserin iki cildi, İtalya'nın güney kesiminin tarih ve edebiyatına ayrılmış. Zira müellif buralıdır ve yıllardan beri Napoli Üniversitesi'nde İtalyan Edebiyatı kürsüsünde olmakla beraber doğup yetiştiği yörenin de kültür hareketlerine her zaman faal katkılarda

bulunmuştur. Eserin birinci cildinin başında A. Vallone'nin eserlerinin bir listesi vardır (s.1-44). Burada her bir makalesi, kitabı, ansiklopedi maddesi de bulunmakla beraber gene de tam olmadığına dair bir işaret bulunması, müellifin okumak kadar yazmak bakımından da ne kadar velûd bir araştırmacı olduğunu gösterir. İلمي neşriyat kadar ülkesinin kültür çalışmalarını muhtelif süreli yayınlarda neşreden Vallone'nin 70. yaşı ve 32. akademik yılına armağan edilen bu eser, Leo S. Olschki yayınevini de bu alandaki çalışmalarının başarılı bir halkasıdır.

PROF. DR. MAHMUT H. ŞAKİROĞLU

